

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Soğuktayız, karanlıktayız. Hangi çağda yaşıyoruz...” (Konteyner kentte yaşayan bir anne)

“Okula gitmiyoruz. Gitsek bile mum ışığında nasıl ders çalışacağız diye düşünüyoruz. Hem önümüz kış. Mont üst üste giydiğimizde elimiz kalem tutmaz. Ders çalışmak için bana sıcak bir yuva lazım. Bana değil, bu konteyner kentte kalan bütün çocuklara, ailelere gerekiyor.” (Melisa T., 12 yaşında)

İçindekiler

Giriş

Bölüm I. Geçici ve Kalıcı Barınma Koşullarına dair Durum

A. Konteyner Kentlerdeki Durum

Konteyner Kentlerde Yaşanan Ortak Sorunlar

- Anadolu Konteyner Kenti
- Tahirpaşa Konteyner Kenti
- Kayaçeşme Konteyner Kenti
- Alkanat Konteyner Kenti

B. TOKİ’lerdeki Durum ve Tespit Edilen Sorunlar

Bölüm II. Psikososyal Durum

Bölüm III. Eğitim Koşulları

Bölüm IV. İmar Sorunları ve Ekonomik Duruma Etkisi

Değerlendirme ve Öneriler

GİRİŞ

Van’da resmi kayıtlara göre 644 kişinin ölümüne ve binlerce kişinin yaralanmasına neden olan depremlerin üzerinden iki yıl geçti. Bu süre içerisinde Devlet tarafından onlarca çalışmalar yapıldığı belirtildi¹. Şu anda Van’da ve Erciş’te yaşanan durum ise ‘yapılanların’ yeterliliğinin sorgulanması gerektiğine dikkat çekiyor.

“4 çocuğum var. Çok soğuk. Durumum iyi olsa niye burada durayım. Geçenlerde mum ateşi lavabo aynasını ve banyo perdesini yaktı. Erken fark etmesek biz de yanacaktık. Ya mumdan yanacağız ya soğuktan donacağız. Burası tatil köyü değil. Mecburiyetten buradayız. TOKİ verseler bile ben ödeyemem. Bu devletin bizim için prefabrik yapacak gücü de mi yok? Çocuklar hastalanıyor. İlaç alamıyoruz. Gelsinler bir gün kalsınlar burada. Dayanabilirler mi? Durumumuz iyi mi, kötü mü o zaman anlarlar. Depremden önce kayınpederimin evinde kalıyordum. Kira ödeyemediğimiz için kayınpederim bizi çıkarmaya çalışıyordu. Çıkamadık. Şimdi ben buradan nasıl çıkayım, nereye gideyim? Konteynırdayız diye cüzzamlı gibi bakıyorlar bize. Burayı boşaltın diyorlar. Biz işgalciymişiz gibi. Akşam 8’de yatağa giriyoruz. O zamana kadar battaniyeye sarınıp ısınıyoruz. Semaveri dışarda yakıp içeri getiriyoruz. Dumanı zehirliyor, rahatsız oluyoruz. (Kayaçelebi konteynır kenti, Asuman Ç, anne)

Bu rapor 23 Ekim 2011 ve 9 Kasım 2011’de yaşanan depremlerin ardından bölgede - **özelde çocukların yaşamını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen konuları** ve- yaşananları görünür kılmak, mevcut durumun anlaşılmasına ve sorunların çözümüne katkıda bulunmak amacıyla hazırlandı.

Bölgede yaşayan kişiler ve çeşitli kurum temsilcileri ile yapılan görüşmeler ve gözlemlerle yürütülen alan çalışmasına ve konuyla ilgili belgelere dayanan rapor, dört temel alana odaklandı. Bunlar (I) Geçici ve Kalıcı Barınma Koşulları, (II) Psikososyal Durum, (III) Eğitim Koşulları ve (IV) İmar ve Ekonomik Durum’dur. Rapor, ele alınan alanlarla ilgili değerlendirme ve önerileri içermektedir.

Raporun yaşanan sorunları görünür hale getirmeye çalıştığı, rastlantısal ve sınırlı kişi ve kurum temsilcileriyle görüşmeler yapıldığı ve bu nedenle yaşanan sorunların belirtilenlerle sınırlı olmayabileceği bilinmelidir.

Fotoğraf 1 Mum ışığında ders çalışan çocuk ve annesi

¹ <https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?ID=107&IcerikID=643>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

**Fotoğraf 2 Anadolu Konteyner Kentinde Açlık Grevi
Dayanışma Mekanı**

Elde edilen bilgiler ve yapılan gözlemler, depremin 2. yılında birçok sorunun neredeyse ilk günkü sıcaklığını taşıdığı, Van'da yaşayanların deprem kadar deprem sonrası uygulamaların ve politikaların yarattığı sorunlarla başbaşa bırakıldığını gösteriyor.

Şu anda Van'da başta barınma, ekonomi, eğitim ve psikososyal destek konularında ciddi sorunlar yaşanmaya devam ediyor. Vanlı depremzedeler ve özellikle çocuklar hala depremden kaynaklı psikososyal sorunlarla boğuşuyor.

Van'ın ekonomisini ayakta tutan emlak ve inşaat sektörü çökmüş durumda. Esnaf iş yapamamaktan, insanlar işsizlikten şikayet ediyor. Yapılan TOKİ konutlarıyla ilgili birçok sorun yaşanıyor. İnsanlar barınma sorunlarına çözüm üretilmeden konteynırlardan çıkmaya zorlanıyor. Buna karşı konteyner kentlerde açlık grevine giren depremzedeler var...

Bu raporun Van'da yaşanan depremlerin ardından bölgede -özelde çocukların yaşamını etkileyen konuları- ve yaşananları görünür kılmaya, mevcut durumun anlaşılmasına ve sorunların çözümüne katkıda bulunmasını dileriz. Raporun hazırlanmasına deneyimleri ve önerileriyle destek olan başta çocuklar olmak üzere tüm depremzedelere, ilgili kurum ve örgüt temsilcilerine ve alanda çalışan farklı disiplinlerdeki birçok meslek elemanına teşekkür ederiz.

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

I. Geçici ve Kalıcı Barınma Koşullarına dair Durum

Depremde tamamıyla yıkılan bina sayısı çok gibi görünmese de birçok yapının kullanılamaz durumda, orta ya da ağır hasarlı olması, ayrıca birçok insanın da deprem korkusu nedeniyle -az hasarlı da olsa- yapıları kullanmakta zorlanması yaygın bir barınma sorunu ortaya çıkarmıştır. Barınma koşullarının iyileştirilmesi konusunda yapılan acil müdahale olarak çadır kentler ve Van dışında geçici ikamet alanları oluşturulması; orta vadeli geçici müdahalele olarak konteyner kentler inşa edilmesi ve uzun vadeli müdahale kapsamında ise TOKİ eliyle yeni konut alanları inşası yapılmıştır.

Deprem 2. yıldönümünde acil müdahaleler kapsamında oluşturulan çadır kentlerin tümüyle kaldırıldığı, Van dışında geçici ikamet imkanları (misafirhanede konaklama vb.) gibi uygulamaların sona erdiği görülmektedir. Orta vadeli müdahale kapsamında inşa edilen Konteyner kentlerin bir kısmının halen varlığını sürdürdüğü ve bu konteyner kentlerde barınan aileler olduğu görülmüştür. Ancak aşağıda ayrıntılı bir şekilde anlatılacağı gibi geçici ve kalıcı barınma ihtiyaçlarına yönelik sunulan hizmetlerde ciddi sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Aşağıda konteyner kentler ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) konutlarında yaşanan sorunlar aktarılmaya çalışılmıştır.

A. Konteyner Kentlerdeki Durum

Van depremi sonrasında Van ve Erciş ilçesinde depremzedelerin barınma sorunun çözülmesi amacıyla 34 konteyner kent kurulmuştur. Kalıcı barınma imkanı olarak planlanan TOKİ konutlarının tamamlanmaya başlamasıyla konteyner kentler boşaltılmaya başlanmıştır.

Valiliğin verilerine göre konteyner kentte (elektrikleri kesilen ve bütün hizmetleri durdurulan) 255 aile barınmaya devam etmektedir². Van Valisi Nezih Doğan tarafından yapılan açıklamaya göre 255 ailenin dışında hala Van ve çevresinde 14.000 ailenin barınma sorunu çözüm beklemektedir. Buna ek olarak Erciş ilçesinde yaklaşık 50 ailenin konteynerlerde barınmaya devam ettiği tespit edilmiştir. Bu durum, çoğu zaman yetkililer tarafından dile getirilen “deprem yaralarını sardık” ve “Van’ı yeniden inşa ettik” söylemleriyle çelişmektedir.

Halihazırda Van’da bulunan Tahirpaşa, Kayaçelebi, Anadolu ve Erciş ilçesinde bulunan Alkanat konteyner kenti dışındaki konteyner kentlerin kaldırıldığı görülmüştür. Yapılan görüşmelere göre mevcut konteynerlerde valiliğin verdiği bilgiye göre 255 aile kalmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu ailelerin, uygun ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek barınma imkanları olmadığı için konteynerlerde kalmaya devam ettikleri anlaşılmıştır. Rapor yazımı sürerken bazı ailelerin, Valiliğin kira yardımı sözü verdikten sonra konteyner kentlerden gittiği ancak henüz kira yardımı alamadıkları öğrenilmiştir. Şu anda konteyner kentlerde 200’ün üzerinde aile kalmaktadır.

“Eşim beni 6 yıldır terk etti. 3 çocuğum var. Biri erkek 13 yaşında kızlar ise 12 ve 8 yaşında. TOKİ konutları bana çıkmadı. 7 ay Mevlana evi denen bir oda kadar bile olmayan yerde kaldım. Çocuklarımızı

² Bu sayı Van Valisi tarafından Radikal gazetesi için ifade edilmiştir. Sadece Van’a ilişkin sayıdır.
http://www.radikal.com.tr/turkiye/van_valisi_soz_verdi-1154506

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

buradaki okullara kayıt etmiyorlar. Büyük kızım depremde sonra sara hastalığına yakalandı. Daha önce böyle bir rahatsızlığı yoktu. Dışarda bayılıyor. Ben ne yapacağımı bilmiyorum. Çocuklarım, en çok büyük kızım akşamları uykudan uyanıp ağlıyor. Devletten herhangi bir yardım almadım. Komşularım yardım ediyor. Çocuklarım ‘neden böyle’ diye bu halimizi, durumumuzu sorguluyorlar. Bir evimiz olmadığı için bunlar yaşıyor.” (Anadolu konteynır kenti, Rabia, anne, 40 yaşlarında)

“Kiracılara hak vereceğiz dediler. Ama hala konteynırdayız. TOKİ bize verilse bile aidat, yakacak şu, bu parası en az 500 TL ödeyecek durumumuz yok ki.. (Tahirpaşa konteynır kentinde bir kadın)

“Konteynırdan çıkmam, çıkamam. TOKİ versinler, parasını öderiz” (Tahirpaşa konteynır kenti, Nezir Ö. 39 yaşında)

Buna rağmen Valilik ve AFAD’ın konteynır kentleri boşaltmak için elektrikleri ve suyu kestiği, sosyal alanları (mescit, oyun parkı, etüt salonu, kütüphane vb) kaldırdığı görülmüştür. Elektrik ve su kesintileri ile sosyal donatıların tümüyle kaldırılmasına rağmen 200’ün üzerinde aile konteynırlarda barınmaya devam etmektedir. Bunların üçte biri Anadolu konteynır kentte, diğerleri Kayaçelebi, Tahirpaşa ve Alkanat Konteynır Kentinde barınmaktadır.

“Biz 2 senedir burada kalıyoruz... Bir konteynırda 4 kişi kalıyoruz. Babam ikinci evliliğini yaptı, bize bakmıyor, bizim yanımızda değil... Ailelerimiz dışarıda taş ocak kurarak bize yemek yapıyorlar. Biz bundan rahatsız oluyoruz. Çünkü hijyenik ortamda yemek yapılmadığında çocuklar hasta oluyorlar. Elektrik kesildiğinden beri 5 çocuk hastaneye kaldırıldı. Hepsi enfeksiyon kaptığı için hastanelik oldu. Biri komşumuzdu. 9 gün hastanede kaldı.” (Melisa T., 12 yaşında)

4

Bahsi geçen konteynır kentlerde depremde bu yana verilen elektrik, su ve sosyal destek hizmetleri durdurulmuştur. İnsanların, haklarına uygun barınma ihtiyaçlarına uygun çözümler üretmek yerine bu hizmetlerin kesilmesi ile kalanların konteynır kentlerden çıkarılabileceği düşünülmüştür. Barınma ihtiyacına kalıcı bir çözüm üretilemediği görülmüştür.

Depremzedelerin konteynırlarda kalmaya devam etmesi ve durumlarını ve taleplerini duyurmak için açlık grevine başlamaları üzerine Valilik Tahirpaşa ve Kayaçelebi konteynır kentinde kalanlara birkaç ayla sınırlı kira yardımı yapmayı önermiştir. Ancak söz konusu kira yardımıyla ilgili süre ve kriterler net değildir. Ayrıca kısıtlı geliri olması sebebiyle geçimini sağlayacak durumda olmayanlar için herhangi bir çözüm önerilmemektedir.

Valiliğin ailelerin durumuyla ilgili araştırma yaptığını beyan etmesine karşılık³, yaptığımız görüşmelerde Valiliği temsilen kimsenin gelip kendileri ile görüşmediği belirtilmiş, Valiliğin durum tespiti yaptığına dair bir geri bildirim ve teyit alınamamıştır. Bunun yanı sıra Valiliğin elindeki bilgilerin de tutarsız olduğuna yönelik geri bildirimler alınmıştır. Nasıl elde edildiği bilinmemekle birlikte, Kayaçelebi konteynır kentinde barınmaya devam lise mezunu bir yurttaş Valilik kayıtlarında mühendis olarak görünmektedir.

³ http://www.radikal.com.tr/turkiye/van_valisi_soz_verdi-1154506

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

“Elektriği ve suyu kestiler. Kuyuya inip vanayı açtık. 15 gün önce vali bizi topladı. Konteynırdan çıkın ev kirası verelim dedi. Ne zamana kadar diyince “1 ay mı, 2 ay mı, 3 ay mı bilemem” dedi. Diyaliz hastamız var. Durumumuz kötü... bir adam var. Oksijen makinasını kullanması lazım. Ama elektrik olmadığı için tedavisi aksıyor. Ara ara hastahaneye götürülüyor. Valilik daha önce bize kömür yardımı yapıyordu. Bu sene onu da yapmıyorlar. Öğrenci parası alıyorum. Aldığım tek yardım bu... Vali kira vereceğim çıkın dedi. Ama sadece sigortası olmayanlara. Birinin sigortası olsa bile 8 kişiyi nasıl geçindirebilir? Hem kirayı birkaç aylığına verecekler. Araştırsınlar. Kim olduğumuz, ne olduğumuz belli. Baksınlar TC'mize, durumumuza ihtiyacımız yoksa belli olur...” ”
(Kamile, D. 40 yaşında)

Konteynır kentlerde farklılıklar ve çeşitli sorunlar yaşanmasına karşın bazı ortak sorunlar yaşandığı anlaşılmıştır.

Konteynır Kentlerde Yaşanan Ortak Sorunlar

1. Barınma koşullarının uygun olmayışı: 8-10 nüfuslu aileler 20-25 metrekare olan, 1 oda 1 mutfaktan oluşan konteynırlarda zor şartlarda yaşamaktadırlar. Alan yetersizliği nedeniyle mutfakların yatmak, ders çalışmak, oturmak için de kullanıldığı gözlenmiştir.

“Konteynırda 5 kişi kalıyoruz.” (Fatma, 14 yaşında)

“Çantam yok. Çalışacak ortam yok. Çalışamıyorum. Sınavlar yaklaştı. Evleri olanların notları iyi benim kötü. Bu yüzden ağladım.” (Buse, 12 yaşında)

“5 kişi aynı odada, genç kız mutfakta, engelli çocuk ara koridorda yatıyor.” (Anadolu konteynır kent sakini)

2. Elektriklerin tamamen, suyun ara ara veya tamamen kesilmesi yaşamı zorlaştırmış ve beraberinde pek çok sorun ortaya çıkarmıştır.

“Evimiz olmadığı için elektriklerimiz yok. Burada perişan olduk. Anne ve babalarımız burada bizim için bir yuva istiyorlar o yüzden açlık grevine girdiler. Bir haftadır benim ve arkadaşlarımdan saçlarına su değmedi. Bidonları güneşe bırakıp, su ısıtmaya çalışıyoruz. Yemeği dışarda kurulan taş ocaklarda yapıyoruz. Bir ev vermelerini çok istiyoruz. Her çocuk gibi biz de okumak istiyoruz. Parkımız vardı ama 2 aydır kaldırdılar. Lütfen bize acısınlar. Biz bir yuva istiyoruz.” (Büşra Ç., 11 yaşında)

Fotoğraf 3 Bir bebeğin uyuduğu konteynerin tek odası

Fotoğraf 4 Elektrikler kesik olduğu için konteynırın tek odasına getirilen bacası açık soba

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

“5 çocuğum var. 3’ü okula gidiyor. Çocuklarım hasta. Akşam battaniyeye sarınıp ısınıyoruz. Çocuklar karanlık çökmeden ödevlerini bitirmeye çalışıyor. Kızımın okulu uzak. Servis parası verecek durumumuz yok. Babası bisikletle okula götürüyor”. (Songül G., konyetnerde yaşayan bir anne)

“Mum devrildi. Eşofmanım yandı. Öyle fark ettim. Yoksa yanacaktık.” (Anadolu konteynır kent sakini)

- **Isınma:** Konteynırlarda ısınma, elektrikli ısıtıcılar ile düzenlendiğinden elektrik kesintisi nedeniyle ısınma sağlanamamaktadır. Isınmak için bacası olmayan küçük ocaklar yakılıp dumanı bitince konteynıre taşınmaktadır (Bu karbondioksit zehirlenmesine neden olabilecek bir durumdur). Havaların iyice soğuması nedeniyle akşamları battaniyelerle ısındığı ve genelde akşam saat 8’de yatırıldığı belirtilmiştir. Çocukların akşamları soğuktan titredikleri ifade edilmiştir.

“Akşamları çok soğuk oluyor, üşüyoruz. Ben üşüdüm, üşüdüm hasta oldum. Annem beni hastaneye götüremiyor. Annemiz, babamız üç gündür burada yatıyorlar. Biz korku içindeyiz. Karda kışta ne yapacak biz buralarda.” (Eda 7 yaşında)

- **Kişisel temizlik ve banyo:** Elektrikler tamamıyla kesildiği için, ocakta ısıtılan su ile uzun aralıklarla banyo yapıldığı öğrenilmiştir.
- **Beslenme zorlukları:** Elektrikler kesik olduğu için yemekler dışarıda kurulan taş ocaklarda yapılmaktadır.
 - Taş ocaklarda yemeklerin pişirilebilmesi için etraftaki karton, çöp, eski ayakkabı ve benzeri malzemeler ve tezekler çoğunlukla çocuklar tarafından toplanmaktadır.

“Edremit’ten tezek toplayıp getirdim, yemeği ve çayı öyle yapıyoruz.” (Anadolu konteynır kent sakini)

- Yemekler yukarıda belirtilen malzemeler yakılarak pişirilmekte ve bu malzemeler yemeğe karışabilmektedir.

Fotoğraf 5 Su ısıtmak için kurulan taş ocaklardan biri

Fotoğraf 6 Taş ocaklarda pişirilen yemek ve ateş yakmak için toplanan malzemeler

Fotoğraf 7 Herhangi bir güvenliği olmayan konteyner kent kapısı

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

- Konteynır kentte genelde makarna, melemen, patates, yumurta gibi yemeklerin sağlıksız koşullarda yapıldığı ve yetersiz, sağlıksız beslenmenin olduğu anlaşılmıştır. Makarnanın kimi ailelerde “lüks yemek” olarak tarif edildiği görülmüştür.

“Melemen ve yumurta yapıyoruz. Çocuklar bunu yemekten bıktı. Kuru fasulye, mercimek yapamıyoruz. Nasıl pişirecem ki onları.”
(Kayaçelebi konteynır kenti, Azize, T. 31 yaşında)

3. Sağlık sorunlarının artması: Soğukların başlamasıyla özellikle çocuklarda gribal enfeksiyonların arttığı görülmüştür.

4. Konteynır kentlerde ortak alanların ve güvenlik hizmetinin kaldırılmış olması: Konteynır kentlerde oyun parkı, cami, etüt merkezi vb. sosyal yaşam alanları kaldırılmıştır. Önceleri konteynır kentlerde birçok görevli bulunurken ve konteynır kentine giriş çıkışlar sıkıca denetlenirken artık hiçbir görevli bulunmamakta ve konteynır kentlerin güvenliği sağlanmamaktadır.

5. Çocukların yaşadıkları sorunlara çözüm bulunmayışı:

- Çocukların travma sonrası psikosomatik sorunlar yaşamaktadırlar. Görüşme yapılan çocukların çoğunda uyku problemi, uykudan deprem olacağı korkusuyla uyanma, altını ıslatma, yeme bozukluklarının olduğu görülmüştür.

“Ben akşam korkular içinde yatıyorum. Akşam kalkıp bağıryorum. Deprem olacak diye içimde bir korku oluyor. O yüzden psikolojim iyi değil.” (Melisa T., 12 yaşında)

- Çocukların sağlıklı bir yaşam ortamına ihtiyaçları vardır. Oyun, boş zaman veya ders çalışabilecekleri ortamlar yoktur.
- Çocukların eğitimlerini sürdürebilmeleri konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Okula kayıttan, okula devam konusuna, okula ulaşım zorluğundan (uzaklık, servis parası vb.), eğitim malzemesine kadar çocukların karşı karşıya kaldıkları sorunlar bulunmaktadır.
- Okula giden çocukların mum ışığında ders çalıştıkları görülmüştür. Konteynırlarda ders çalışma imkanı bulunmamaktadır. Etüt merkezlerinin kaldırılması nedeniyle öğrencilerin ders çalışabilecekleri uygun bir ortam bulunmamaktadır.

Fotoğraf 8 Bir konteyner kentin temizliği ve çöplerin durumu

Fotoğraf 9 üniversite sınavına hazırlanan 17 yaşındaki bir gencin konteynerde çalışma ortamı

Fotoğraf 10 Önceden oyun alanı olup sonra kaldırılan alan

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

“Biz sadece başımızı sokabileceğimiz sıcak, aydınlık bir yuva istiyoruz. Ben okulu seviyorum. Okula da gitmek istiyorum. Ama biz nasıl mum ışında ders çalışacağız? Biz kışın bu durumda ders çalışamayız, burada kalamayız. O yüzden yetkililerin bize ev vermelerini istiyoruz” (Melisa T., 12 yaşında)

- Çocukların acil giyim ihtiyaçları bulunmaktadır. Çocukların elbise, ayakkabı ihtiyaçlarının olduğu görülmüştür.

6. Kadınların yaşadıkları güçlüklerin artması: Konteynır kentlerde barınan kadınların çoğu tüm günlerini bu mekanlarda geçirmektedir. Bu onların daha da izole olmalarına, geçimsizliklerin artması aile içi şiddete daha açık hale gelmelerine neden olmaktadır. Eşleri tarafından terk edilen kadınların ve yalnız yaşayan kadınların tacize uğradıkları öğrenilmiştir.

“Konteynırde 2 çocuğuyla mülteci bir kadın kalıyor. Dul kadın olduğu için taciz ediliyor. Camlarına taş atılıyor.” (Konteynırde kalan bir kadın, 35 yaşında)

“4 çocuğum var. 3’ü konteynır kente yakın olan Mehmetçik Selen İlköğretim Okuluna gidiyor. Depremden önce 150-200 TL kira ödüyorduk. Kocam 2-3 yıl cezaevinde kaldı. Şimdi denetimli serbestlikle bırakıldı ama para cezasını ödeyemediğimiz için her an cezaevine gidebilir...” (Kayaçelebi Konteynır Kenti, Semra, S, anne)

7. Kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik destekler yapılmaması: Konteynır kentte hiçbir geliri olmayan ailelerin de bulunduğu görülmüştür. Bazı evlerde inşaatlarda çalışan kişilerin olduğu fakat bu sektörlerin durma noktasında olmasından dolayı iş bulamadıkları anlaşılmıştır. Konteynırde barınan ailelerin çoğunun sabit bir geliri bulunmamaktadır.

“Ekmeği kendimiz yapıyoruz. Bu bize 150 TL kazandırıyor. Apartman hayatı bize lüks.” (Anadolu konteynır kent sakini)

“4 çocuğum var. 3 (10, 15, 16 yaşlarında) kız ve bir erkek (7 yaşında) çocuğum var. Kira verecek durumumuz yok. TOKİ evleri bize verilmedi. Eşim iş olmadığı için çalışmıyor. İş bulabildiğinde inşaatlarda çalışıyor. Geçimimizi sağlamakta zorlanıyoruz. Bundan dolayı bazen evde sorunlar çıkıyor. Çocuklar geceleri uykudan uyanıp ağlıyor” (Anadolu konteynır kenti, Hanife, anne, 40 yaşlarında).

8. Yaşanan sorunların daha büyük sorunlara neden olması

- **Yetkililere ve devlete olan güvenin zedelenmesi:** Depremzedeler tarafından farklı şekillerde dile getirilen sorunların dinlenmediği ve karar vericiler tarafından ciddiye alınmadığı görülmüştür.

“Kimse keyfinden bu konteynırda kalmıyor. Vali yardımcısı geldi. Sigortalılara bir şey yok ama diğerlerine birkaç ay kira vereceğiz dedi. Devlettir belli olmaz belki bizi buradan çıkarmak için yapıyor. Fakir yine fakir kaldı, zengin ev aldı...” (Kayaçelebi konteynır kentinde yaşayan Azize, T. 31 yaşında)

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

“Hadi çıkın gidin... Hiçbir şeyin değiştiği yok. Bir şey söylememize gerek var mı? İşte bakın halimiz bu... Utanın, utanın. Bazen ekmek bulamıyoruz. Hep milletin eskileriyle geçiniyoruz. Erişte yapıp yiyoruz. Halimizi görüyorsunuz. Acıyın. Bir şey sormanıza gerek yok. Halimiz ortada.” (Kayaçelesi konteynır kentinde yaşayan 70 yaşındaki kadın)

“Derneklere de partilere de gittim, telefon ettim. Ama ne buraya geldiler ne de bizim için bir şey yaptılar. Soğukta banyo yapıyoruz. Hasta oluyoruz. Sigara satmaya bile izin verilmiyor. Nasıl geçinelim, parayı nereden bulalım. Belediye yarı devlet sayılır. İmkanları var. Yardım etsinler bize.” (Kayaçelesi Konteynır Kenti, Nazmi)

Anadolu Konteynır Kentinde açlık grevi sürmektedir (Bkz. Van Depremzedeleri Açlık Grevinde, Belgesel: Fatih Pınar, <http://vimeo.com/76412964>).

Fotoğraf 11 Tahirpaşa konteyner kentinde açlık grevinin başladığı duyuruldu. 19 Ekim 2013

“Ev verilsin istiyorum. Hani sosyal devlet? Yok sosyal devlet... (Sosyal devlet nedir?) Paylaşmak, çocukları okutmak demek. Hani diyorlar ya çocuklar geleceğimizin ışığı. Ama o ışık karanlık olabilir. Çünkü eğitim alamıyoruz... Anne babalarımız hepsi grevde olduğu için her gün ambulanslar gelip onları hastaneye götürüyor. Geç saatlere kadar gelmiyorlar biz de üzülüyoruz, perişan durumdayız. Yetkililerin duyarlı olmasını istiyoruz. Okula gitmiyoruz. Çünkü ailelerimiz okul masraflarımızı karşılayamıyor.” (Melisa T., 12 yaşında)

“Elele tutuşup Van gölüne atlayacağız ya da başka bir ülkeye sığınacağız.” (Anadolu konteynır kent sakini)

“Böyle giderse öbür dünyada greve devam edeceğiz (ağlayıp odadan çıkıyor).” (Lise 3 öğrencisi)

19 Ekim 2013 tarihinde Tahirpaşa Konteynır kentteki depremzedelerin de açlık grevine başladığı öğrenilmiştir.⁴

- **Depremzedelerin ayrımcılığa uğradıklarını düşünmeleri:** Depremzedeler, konut dağıtımı ile Suriyeli sığınmacılarla ilgili yürütülen ve başka yerlerde yapılan bazı çalışmaları örnek göstererek ayrımcılığa uğradıklarını ifade etmişlerdir. Bu, bölgede yaşayanların adalet ve barış içinde yaşama duygularını doğrudan etkilemektedir.

Fotoğraf 12 Bir konteyner kentin gün içindeki görünüşü

⁴ <http://www.ajansafirat.com/news/guncel/tahir-pasa-konteynir-da-aclik-grevine-basliyor.htm>

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

“4 çocuğum var. Ve bir yetime bakıyorum. Yetim hakkı diyip duruyorlar, madem öyle diyorlar söylediklerine sahip çıksınlar. Çocuğum hastalandı. Valilik yardım etmiyor... Bayat ekmek olmazsa alamıyoruz.” (Nurcan, Y.)

- **Günlük yaşam ve birlikteliklerin sürdürülememesi:** Yaşanan sorunların aile içi şiddete sebep olduğu anlaşılmıştır. Bazı eşlerin düzenli bir gelirin olmaması, kalıcı barınacak yer sıkıntısı ve konteynır kentteki şartlar nedeniyle boşanacak duruma geldiği görülmüştür. Yapılan bazı görüşmelerde bu durum konteynırda kalan insanlar tarafından açıkça belirtilmiştir.

Fotoğraf 13 Konteynır kentte çamaşır yıkama

Aşağıda Anadolu Konteynır Kenti, Tahirpaşa Konteynır Kenti, Kayaçelebi Konteynır Kenti ve Alkanat Konteynır Kenti ile ilgili yaşanan ortak sorunlar dışında belirtilen ve gözlemlenen konular aktarılmaktadır.

A. Anadolu Konteynır Kenti

Eğitim-Sen Van Şubesinin hazırladığı rapora göre konteynır kentte 56'sı 5 yaşın altında olmak üzere toplam en az 226 çocuk bulunmaktadır⁵.

Konteynır kentte barınmaya devam eden insanlar ekonomik koşullarının başka barınma imkanı tanımadığını ifade etmektedirler. Bu konuda yetkililere ve STÖ'lere sorunlarının çözümü için başvurduklarını belirten konteynır sakinleri, 19 Ağustos 2013 tarihinde elektriklerinin kesildiğini ve konteynır kentte bulunan oyun parkı, cami, etüt merkezi vb. sosyal yaşam alanlarının kaldırıldığını belirtmişlerdir. Elektriklerin kesilmesinden sonra ailelerin konteynırlarda barınmaya devam etmesi üzerine AFAD yetkililerinin kepçeyle konteynır kente su sağlayan boruları kırmaya çalıştığı ancak oradaki ailelerin tepkisi üzerine bunu yapamadığı ifade edilmiştir.

Yaşananlara tepki olarak Anadolu konteynır kentinde kalan aileler 27 Ağustos 2013 tarihinde açlık grevine

Fotoğraf 14 Taş ocağı yakmak için odunları küçülten çocuk

Fotoğraf 15 Deprem mağdurları açlık grevi pankartı

⁵ Eğitim-Sen Van Şubesi Komisyon Raporu

"Depremden çok politikalar mağdur etti"

başlamışlardır. Açlık grevi eylemini 11 Eylül 2013'te ölüm orucuna çeviren depremzedeler, eylemlerini 8 gün sonra 20-30 kişilik gruplar halinde dönüşümlü 48 saatlik açlık grevi olarak sürdürmektedirler.

Açlık grevi ile ilgili yapılan bir belgeselde, depremzedelerin seslerini karar vericilere duyurma çabası açıkça görülmektedir (Bkz. Van Depremzedeleri Açlık Grevinde, Belgesel: Fatih Pınar, <http://vimeo.com/76412964>).

Konteynır Kente Özgü Tespit Edilen Sorunlar

1. Elektriklerin tamamen kesilmesi ile ortaya çıkan diğer sorunlar:

○ **Ölüm ve yaralanmalar:**

- Elektriklerin kesildiği konteynır kentte, gece uyanan ve herhangi bir aydınlatma olmaması nedeniyle korkan kadının konteynır kentteki durumun ve yaşadığı kaygının etkisiyle bebeğini düşürdüğü öğrenilmiştir. Kadının psikiyatri servisinde tedavi edileceği öğrenilmiştir.
- Elektriklerin olmadığı konteynır kentte bir çocuğun gece su içmek için uyandığında karanlıktan dolayı önünü göremediği ve düşerek kolunu kırdığı öğrenilmiştir.

"Akşam uykudan kalkıyorum, korkuyorum. Abim elektrik olmadığı için kolunu kırdı. Akşam su içmek için kalktı, karanlık olduğu için önünü göremeyip kolunu kırdı. Bir arkadaşım kafasını sehpa vurdu, kafası şişti. Ev istiyoruz. Evimiz yok." (Zerda T., 9 yaşında)

- **Kişisel temizlik ve banyo:** 7-13 günlük periyotlarda, taş ocakta ısıtılan su ile banyo yapılabildiği öğrenilmiştir.

2. Barınma koşullarının uygun olmayışı ile ilgili diğer sorunlar:

- Konteynırlarda farelerin olduğu ve yemek kaplarında fare pisliği görüldüğü belirtilmiştir. Farelerin çocukları korkuttuğu ve ailelerin fareleri yakalamak için kapanlar kurduğu görülmüştür.

"Bu farelerle idare edemeyiz. Bizim evimizde bir fare çıktı az daha bizi ısıracaktı. Buradaki insanlara da günahdır. Biz sadece ev istiyoruz. Mum alamıyoruz, karanlıkta kalıyoruz." (Eda 7 yaşında)

Fotoğraf 16 Konteynerin tek odasında uyuyan bebek

- Sağlıksız koşullar nedeniyle birçok kişinin hastalandığı öğrenilmiştir. Yapılan görüşmelerde hastanede yatılı kalan çocukların elektriğin olması, hastanenin sıcak olması, televizyon seyredebilmeleri gibi sebeplerle hastanede kalmaktan memnun oldukları anlaşılmıştır.

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

3. Çocukların travma sonrası psikosomatik sorunlar yaşamaları ile ilgili diğer sorunlar:

- Çocuklara psikososyal destek olarak aldıkları hizmetler sorulduğunda, gazetecilerle yaptıkları görüşmelerden bahsettikleri görülmüş, dolayısıyla programlı ve uzun vadeli bir psikososyal destek sunulmadığı anlaşılmıştır.

4. Çocukların eğitimi ile ilgili diğer sorunlar:

- Okulların başlamasına rağmen okulların konteynırda kalanları okullara kayıt etmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerden depremden önce ikamet ettikleri yerlerdeki okullara gitmeleri istenmiştir⁶. Eğitim-Sen Van Şubesinin 27 Eylül 2013 tarihinden önce konteynır kentte yaptığı çalışmaya göre 90 öğrencinin okula gidemediği belirlenmiştir⁷. Raporda söz konusu sayıdan daha fazla çocuğun okula gitmediğinin düşünüldüğü belirtilmiştir.

“Okula gittim, beni kaydetmelerini istedim. Almadılar beni. Biz de her çocuk gibi okumak istiyoruz. 5 kardeşiz. Günlerimiz çok kötü geçiyor. Okula gitsek ve öğretmen ödev verse nasıl çalışacağız? Sadece bir ev istiyoruz.” (Sedanur 9 yaşında)

“Biz okul isteriz, ev isteriz. Okula gitmeyi çok seviyorum ben. Bu kötülüktür. Bu açlık grevidir. Herkes bayılıyor burada. Biz okula gittik. Dedik hocam bizi alabilir misiniz okula? Dedi hayır almıyoruz.” (Eda 7 yaşında)

- Konteynırda kalan bazı öğrencilerin uzak okullara gittikleri ama servis ücreti ödeyecek durumda olmadıkları için okula yürüyerek gittikleri anlaşılmıştır.
- Bazı çocukların okula alınmasıyla birlikte bu çocuklar için ayrı sınıflar oluşturulduğu, öğretmenler ve okuldaki diğer çocuklar tarafından “kafanda bit var mı?” şeklinde aşağılayıcı sorular sorulduğu öğrenilmiştir.
- Salih Yıldız İlköğretim Okulu idarecilerden birinin çocuklara “Konteynır kentler kalkacak ve buradan defolup gideceksiniz” dediği öğrenilmiştir.

5. Yaşanan sorunların daha büyük sorunlara neden olması

- **Açlık grevi:** Sürdürülen açlık grevi eylemi görmezden gelinmektedir. Açlık grevi eyleminin sürmesi ve sürekli ambulansların konteynıra gelmesi deprem travmasıyla baş etmekte zorlanan ve destek almayan kişilerin özellikle çocukların var olan sorunlarını derinleştirmektedir.

⁶ Konuyla ilgili oluşan kamuoyunun olumlu bir etkide bulunduğu, okulların eğitime başladıktan iki hafta sonra çocukların kayıtlarını almaya başladığı görülmüştür.

⁷ Eğitim-Sen Van Şubesi Komisyon Raporu

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

B. Tahirpaşa Konteynır Kenti

Yapılan ziyaret ve görüşmeler kapsamında Tahirpaşa konteynır kentinde 35 civarında ailenin barınmaya devam ettiği anlaşılmıştır. Konteynır kentte kalmaya devam edenlerin depremden önce kirada ya da yakınına ait olan bir evde kira ödemededen barındığı anlaşılmıştır. Konteynırda kalmaya devam eden ve gidecek bir yeri olmadığını belirten insanların konteynır kentten çıkarılmaları için 5 Ağustos 2013 tarihinde elektriklerin ve suyun kesildiği öğrenilmiştir. Konteynır kentteki kadınlar tarafından vanaların açılmasıyla konteynırlara yeniden su verildiği ancak konteynırların 5 Ağustos 2013 tarihinden (Ramazan Bayramından iki gün önce) bu yana elektriksiz ve karanlıkta olduğu belirtilmiştir.

“Ramazan ayında 15 gün mum ışığında iftar açtık, sahura kalktık. AKP'ye de gittik. Sahurda iftarda karanlıktayız müslüman müslümana bunu yapmaz dedik. Hala karanlıktayız.” (Kayaçelesi konteynır kent sakini)

Konteynır Kente Özgü Tespit Edilen Sorunlar

1. Fiziki şartların, ısınma ve temizlik durumunun olumsuzluğu ile ilgili diğer sorunlar:

- Konteynır kentin fiziki şartlarının diğerlerinden daha kötü durumda olduğu ve bu durumun kamuoyu tarafından pek bilinmediği anlaşılmıştır.

“Elektrik ve sular beraber kesildi. Sonra konteynırda kalanlar suyu açtı. Ama elektriklerimiz 2 aydır yok. Babam çalışmak için İstanbul'a gitti. Annem ve 5 kardeşimle beraber burada kalıyorum. Lise son sınıfa gidiyorum. Çalışacak ortamım yok. Yatmak için mutfak da kullanıyoruz.” (Sinan, 18 yaşında)

- Kentte çöplerin etrafa saçılmış olduğu, birçok yerin kirli su birikintisiyle kaplı olduğu ve çocukların su birikintilerinde ve çöplerin içinde oynadıkları görülmüştür.

Fotoğraf 17 Elektrik kesildiği için kullanılmayan ısıtıcının altında bir öğrencinin haftalık ders programı

Fotoğraf 18 Islanmadan "evlerine" ulaşmaya çalışan çocuklar

Fotoğraf 19 Kirli su birikintisi içindeki konteynerler

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

2. Özel bakım ve sağlık hizmeti gereksinimi olanların günlük yaşaması:

- Konteynırde 1'i yenidoğan olmak üzere 3 bebeğin olduğu anlaşılmıştır. Bu bebekler için mama ve bez ihtiyacının karşılanması konusunda ailelerin zorlandığı belirtilmiştir.
- Anne ve 4 çocuktan oluşan bir ailede, 8 aylık bebeğin zehirli guatr hastalığı olduğu ve ailede geçimi sağlayacak kimsenin bulunmadığı; bu nedenle 11 yaşındaki bir çocuğun okulu bırakarak gündelik işlerde çalışarak ailesini geçindirmeye çalıştığı belirlenmiştir.

Fotoğraf 20 Özel gereksinimli bir çocuğu olan anne ve yaşadıkları mekan

“10 defa sosyal yardımlaşmaya bebek maması için gittim. vermediler.” (Nazime, G., 40 yaşında)

- Konteynır kentte oksijen makinasına bağlı kronik bir bakım hastası olduğu ve bu hastanın konteynırda elektrik olmadığı için tedavisinin aksadığı zaman zaman ambulansla hastaneye götürüldüğü öğrenilmiştir.

3. Beslenme ve kişisel temizlik için taş ocaklarının kullanılmasının tehlikeleri ve zorlukları:

- Elektrikler kesik olduğu için yemek yapımı, sıcak su ihtiyacı ocaklarla giderilmekte ve çoğu zaman eski ayakkabılar ve çöpler ve çöplerden alınan karton vb. malzemelerin yakılmasıyla ocaklar yakılmaktadır. Ocakta yakılan eski ayakkabı dumanından zehirlenen bir kadının ambulansla hastaneye götürülerek tedavi edildiği öğrenilmiştir.
- Su ısıtmanın zorluğu (taş ocakla dışarda) ve soğuk havalar nedeniyle haftada bir banyo yapıldığı belirtilmiştir.

Fotoğraf 21 Su ısıtmak için kurulan taş ocaklardan biri

4. Çocukların eğitimi ile ilgili diğer sorunlar:

- Ekonomik sebeplerden dolayı çocukların okulda ihtiyaç duyduğu A4 kağıdı, performans ödevi malzemeleri, çanta gibi ihtiyaçlarının karşılanamadığı ve bu durumun çocukların psikolojik durumunun ve okul başarısını olumsuz etkilediği anlaşılmıştır.

“Arkadaşım bana pantolon ve ayakkabısını verdi. Arkadaşlarımın kalemi uçlu benim kurşun. Defter, boş kağıt alamıyoruz. Performans ödevlerini yapamıyoruz. Ders çalışmıyoruz. Arkadaşlarımın dersleri iyi ama benimki kötü.” (Murat, 12 yaşında)

“4 çocuğum var. Bir çocuğum okula gidebilsin diye babaannesinin yanında kalıyor. Bir çocuğum 10 yaşında 2 senedir 1. Sınıfa gidiyor. Çocukların psikolojisi kötü. O yüzden dersleri de kötü. Havalar soğudu çocuklar hasta olmaya başladı.” (Konteynırda barınan bir kadın)

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

- Okulda istenen kimi malzemeler için bazen sınıf arkadaşları tarafından konteynırda kalan çocuklar için para toplanarak malzeme alındığı öğrenilmiştir.
- Aileleri servis parası ödeyecek durumda olmadıkları için bazı çocukların okula 2 saat yürüdüğü belirtilmiştir.
- Bir kız öğrencinin okulunun konteynıra 10 km uzaklıkta olduğu ve ailesinin servis ücreti ödeyecek durumda olamamasından dolayı okula yürümek zorunda kaldığı öğrenilmiştir.
- Bir çocuğun babası tarafından bulundukları konteynır kente 6-7 km uzaklıktaki okula freni tutmayan bisikletle götürüp, getirdiği öğrenilmiştir.

“Okul malzemesi alamıyoruz. Öğretmen test istedi. Alamadım. Öğrenciler kendi aralarında 3 TL toplayarak bana test aldılar. Babam beni freni tutmayan hurda bisikletiyle okula götürüyor.” (Sevda, 10 yaşında)

“Diğer bayramdan beri elektriklerimiz kesik. 8 çocuğum var. 3’ü uzak okullara gidiyor. Servis yok. Servis parası 130 TL ve servis parası verecek durumumuz yok. Çocukların ders çalışacak ortamları yok. Okul malzemesi alamıyoruz. Ayakkabıları taş ocakta yakarak yemek yaptım. Dumandan zehirlenip ambulansla hastahaneye götürüldüm. Kızım 2 Nisanın oradaki (bulundukları yere 10-15 km uzaklıkta) bilişim okuluna gidiyor. Akşam 8’de okuldan çıkıyor. Servis yok. Üşüdüğüm için komşumdan kazak aldım. Tüp dolduramıyoruz.” (Konteynırda barınan bir kadın, 40 yaşında).

5. Kadınların yaşadıkları güçlüklerin daha da artması:

- Konteynır kentte eşi tarafından terk edilmiş kadınların olduğu görülmüştür. Bu kadınlardan bazılarıyla yapılan görüşmelerde kendilerine herhangi bir destek sunulmadığı ifade edilmiştir.

6. Yaşanan sorunların daha büyük sorunlara neden olması

- **Açlık grevi:** 19 Ekim 2013 itibariyle Tahirpaşa konteyner kentinde de açlık grevi başladığı öğrenilmiştir.⁸

15

⁸ <http://www.ajansafirat.com/news/guncel/tahir-pasa-konteynir-da-aclik-grevine-basliyor.htm>

C. Kayaçelebi Konteynır Kenti

Kayaçelebi konteynır kenti de Valiliğin ve AFAD’ın boşaltmak isteyip insanların başka bir imkanları olmadığı için hala barınmaya devam ettikleri geçici barınma merkezlerinden biridir. Kayaçelebi’de 35-40 aile barınmaya devam etmektedir.

Kayaçelebi’de 2013 Temmuz ayının ortalarında elektriklerin kesildiği ayrıca su şebekesinin AFAD çalışanları tarafından kullanılamaz hale getirildiği öğrenilmiştir. Elektrik direkleri bile –muhtemelen insanların umutlarını kırmak için- kesilmiştir. Etüt merkezi, oyun parkı, cami vb. tüm ortak alanların kaldırıldığı görülmüştür. Bütün bu uygulamalara rağmen başka barınma imkanı olmadığını belirten aileler burada barınmaya devam etmektedir. Aileler, AFAD tarafından kullanılamaz hale getirilen su şebekesini aralarında para toplayarak tamir (kepçe ve usta tutarak) ettiklerini belirtmişlerdir. Konteynır kentte barınanların çoğunun hiçbir geliri olmadığı ifade edilmiştir.

Fotoğraf 22 Konteynır kente kesilmiş bir elektrik direği

“AFAD kepçeyle su şebekemizi patlatıp, kullanılmaz hale getirdi. Susuz kaldık. Ev başı 30 TL verip kepçe kiralayıp, usta tutup yeniden tamir ettik. Kepçe her saat için 30 TL istedi. Sonra halimize acıyıp 25 TL aldı. Depremden önce 200 TL kira ödüyorduk. Eşim inşaatlarda çalışıyor ama iş olmadığı için çalışmıyor. İş-kur’a başvurdum. Onu da kabul etmediler. Konteynırda kalıyorum diyince valilik ve AFAD içeri bile almıyor. İftarda domates, ekmek, peynir yiyorduk. Onu da bize çok gördüler. 15 gün ramazan ayında elektriğimizi kestiler. Müslüman müslümana bunu yapar mı? Elektriğimizi gece 3’te suyu sabah 6’da

16

kestiler. Makarna, melemen yapıyoruz. Bugün nohut bıraktım ocağa. Ocak dışarda, dışarda yağmur var. Demek ki yine ekmek, peynir yiyeceğiz. Dağlara kar yağdı. Çocukların ayakkabıları, parkaları yok. Çok şükür 2 çocuğum var. Daha fazla olsaydı ne yapardım?” (Aysel, S., anne)

Konteynır Kente Özgü Tespit Edilen Sorunlar

1. Barınma, ısınma, su ve temizlik durumunun kısıtlılığı ile ilgili diğer sorunlar:

- Sıcak su sıkıntısı nedeniyle ortalama

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

10 günde bir banyo yapılabildiği belirtilmiştir.

“2 çocuğum gözlerinde sorun var. Susuz elektriksiz zamanda onları ellerinden tutup mumla lavaboya götürüyordum. Hava soğuk, hastalanırlar diye çocukların banyosunu yapamıyorum. Ne yapayım? Çok zor değil araştırsınlar kimin durumu iyi, kimin kötü... Oğlum, Hüseyin Çelik İmam Hatip Lisesine gidiyor (bulundukları yere 15-20 km uzaklıkta). Ders 12’de bitiyor. Saat 3’te eve gelebiliyor. Sabah derse geç kalmamak ve iki servis değiştirmeden okulun oraya giden servise binmek için emniyete yürüyor (2-3 km uzaklıkta)”. (Kayaçelebi konteynır kenti, Asuman Ç., anne, 30 yaşında)

“Ders çalışamıyorum. İnsan derse kendini veremiyor. Gelecek sene üniversite sınavına gireceğim. Ama elimde kaynak yok. Amcamın kitaplarından çalışıyorum. Bu şartlarda sınavda nasıl başarılı olabilirim?” (Mücahit, 16 yaşında)

Fotoğraf 24 Yemek pişirmek veya su ısıtmak için getirilen tezekler (tezeklerin yemek veya suya karışma olasılığı yüksek)

- İnsanların Ramazan ayında 15 gün boyunca mum ışığında iftarını açtığı ve sahura kalktığı belirtilmiştir.

2. Çocukların eğitimi ile ilgili diğer sorunlar:

- Aileleri servis parası ödeyecek durumda olmadığı için bazı çocukların okula gidip gelmek için 2 saat yürümek zorunda kaldıkları öğrenilmiştir.

“Fevzi Çakmak İlköğretim Okuluna her gün yürüyerek gidiyorum. Saat 5 buçukta kalkıyorum. 6’da evden çıkıyorum. Saat 7’de okula varıyorum.” (Furkan, 7. Sınıf öğrencisi)

- Çocukların okul malzemesi ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluk çekildiği, bazı kırtasiye malzemelerinin bir hayırseverler tarafından karşılandığı anlaşılmıştır.

“Okuldan deneme sınavı, soru bankası, dolap yapılması için 60 TL para istediler. Öğretmene ödeyecek halim yok dedim. Her ay 10, 10, 20, 20 ödersin dedi. Biz mi anlatamıyoruz, onlar mı anlamıyor bilmiyorum” (Aysel S., anne).

“Bütün kırtasiye malzemelerini konteynırda kalan bütün öğrencilere İzmirli bir kadın aldı. Okul malzemesi eksik yok. Ama ders çalışamıyorum. Burası kalabalık, gürültülü ve akşam karanlık.” (Samet, 8 yaşında)

3. Güvenlik sorunları

- Geçici barınma merkezinde güvenliğin olmadığı ve yalnız kalan bir kadının taciz edildiği anlaşılmıştır. Aynı zamanda bazı ailelerde çalışabilecek durumda olup Van’da iş bulamayan bazı kişilerin konteynırların güvensiz olmasından dolayı ailelerini orada bırakıp şehir dışına çalışmak için gidemediği belirtilmiştir.

“Sadece bir ev istiyoruz. Kocam burada iş bulamıyor. Konteynır güvenli olmadığı için bizi bırakıp gidemiyor. 15 yıldır kiracıyım. Bir evimiz olsa kocam gider İstanbul’da çalışır devletin borcunu öderiz. İsterse senet yapsın. Ödemeyince çıkarsın bizi.” (Aysel S., anne)

D. Alkanat Konteynır Kenti

Olumsuz şartlara rağmen insanların kalmaya devam ettikleri 3 konteynır kentin yanı sıra Erciş ilçesinde Alkanat konteynır kentinde de ailelerin barınmaya devam ettiği öğrenilmiştir⁹.

Konteynır kentte kalanların tümü depremden önce kiracı veya kira ödemedi barınan (bir yakınına ait evde kira ödemedi kalan) kişiler oluşturmaktadır. Söz konusu konteynır kentin de boşaltılmak istendiği, ancak başka uygun ve ihtiyaçlarını karşılayacak barınma imkanı bulunmayan ailelerin bütün zorluklara rağmen konteynırlarda kalmaya devam ettiği belirlenmiştir.

Konteynırlarda elektrikler 2013 Ağustos ayının sonunda kesilmiş ve sular düzensiz ve az verilmeye başlanmıştır. Konteynırlarda çöpler düzenli toplanmamakta ve hijyenik olmayan koşullardan dolayı çocuklar sürekli hastalanmaktadır. Konteynırda kalanların sık sık Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın deprem sonrasında Erciş’te yaptığı konuşmada kiracılara ev sözü¹⁰ verdiği hatırlatılmaktadır. Ailelerin çoğunun TOKİ konutları için ödeme yapma güçleri bulunmadığı görülmüştür.

Alkanat Konteynır Kentinde, konteynır kentlerde yaşanan ortak sorunlar yaşandığından dolayı tekrar yazılmamıştır (Bkz. Konteynır Kentlerde Yaşanan Ortak Sorunlar).

Fotoğraf 25 Yağmur yağdığında konteynırlar su geçirdiği için su damlayan yerlere konulan kaplar

Fotoğraf 26 Konteynırlar (Fotoğraf: İdris Yılmaz, Dicle Haber Ajansı)

⁹ <http://www.haberercis.com/ercis/ercisli-depremezeder-bir-bayrami-daha-buruk-gecirdi-h32605.html>

¹⁰ <http://www.habervan.com/van-haberleri/vanda-kiracılara-toki-mujdesi-van-haberleri-h13489.html>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

B. TOKİ KONUTLARINDAKİ DURUM

TOKİ'nin 17.400 konut yaparak teslim ettiği ve deprem zamanı kiracı olarak kalanlar için 500 dairenin yapımına halen devam edildiği belirtilmektedir. TOKİ konutlarıyla ilgili mevcut değerlendirmeden önce, TOKİ yapılanması ile ilgili genel yaklaşımın bölgeye uygun olmadığını ifade etmekte fayda vardır. Bunun nedenleri arasında öncelikle Van'ın özellikle 1980 sonrası oluşan göçle şekillenmiş merkezlerden biri olmasıdır.

“Bu benim ikinci büyük depremim. İlk deprem köyden zorla çıkarılmamdı. Üçüncüsü TOKİ konutlarına yerleştirilmem olur.” (Anadolu konteynır kent sakini)

Zorunlu göç ile köylerinden zorla çıkarılan insanlar, bir arsa üzerinde genelde toprak yapılı ve bahçeli olan evler inşa etmişlerdir. Göç öncesi Van şehir yapılanması da genelde büyük ve bahçeli evler şeklindedir. Depremden sonra şehrin yeniden yapılanması kapsamında planlanan TOKİ konutları şehrin bu yapısı ve özellikleri dikkate alınarak yapılmadığından çözüm olmak bir yana yeni sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Geniş ve bahçeli evlerde oturan insanlar depremden sonra TOKİ'nin şehir dışındaki küçük evlerinde yaşamak zorunda bırakılmıştır. Vdaha önceki evlerinde ek masrafları olmayan ailelerin, TOKİ'lerde sadece bina gideri ve ısıtma için ortalama 250 TL ödemek durumunda kaldığı öğrenilmiştir. TOKİ konutlarının resmi teslim tarihinden aylar sonra bile evlerin tadilat işleri, devam etmektedir. TOKİ'lerin halen alt yapı¹¹ (su ve atık su gideri vb.) sorunları bulunmaktadır. Şehir dışına yapılan TOKİ'lerin tek yön servis ücreti 2 TL'dir ve servisler düzenli bir şekilde çalışmamaktadır. Bununla birlikte servis paralarının kalabalık ve düzenli geliri olmayan ailelerin bütçesine büyük bir (her gün 4 kişinin şehir merkezine gitmesi gerektiği düşünüldüğünde bunun aile bütçesine günlük 16 TL aylık 480 TL) ek yük getirdiği görülmektedir¹². TOKİ konutlarında su sorunu bulunmaktadır¹³. Bu nedenden dolayı TOKİ konutlarına yakıt tankerleriyle sağlıksız koşullarda su taşınarak su ihtiyacı karşılanmaya çalışılmaktadır¹⁴.

19

TOKİ konutlarının teslimden 2 yıl sonra başlayacak olan ödemeleri birçok aileyi çok olumsuz etkileyecektir. TOKİ konutları ödemelerinin başlamasıyla beraber gıda, eğitim (okul masrafları, servis parası vb.) giyecek, sağlık harcamaları dışında ortalama 250 TL daire gideri, 330 TL TOKİ ödemesi ve ortalama 400 TL ulaşım gideri olacağı düşünülmektedir. TOKİ'de yaşamının dört kişilik bir aileye ek masrafı toplamda aylık 980 TL'yi bulmaktadır. **Asgari ücretle geçinen bir ailenin bu masrafları karşılaması mümkün değildir.**

“Asgari ücretlilere bir şey yok diyorlar. Ben 5 kişiyi daha geri ödemeleri bile başlamadan 400-500 aylık masrafı olan TOKİ konutlarında nasıl geçindirebilirim?” (Anadolu konteynır kent sakini)

“Asgari ücretle geçinen biri TOKİ dairesi masraflarını yaptıktan sonra duvarları kemirerek mi hayatta kalacak?” (Anadolu konteynır kent sakini)

¹¹ <http://www.yuksekovahaber.com/haber/toki-insan-yasamini-ve-cevreyi-tehdit-ediyor-109485.htm>

¹² <http://www.baskalenews.com/haber/edremit-tokide-eylem8207-1023.html>

¹³ <http://www.internethaber.com/van-tokide-su-isyani-546054h.htm>

¹⁴ <http://www.dha.com.tr/akaryakit-tasimis-tanker-tehlikesi-523437.html>

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

Erciş ilçesinde TOKİ ödemeleri başlamadan varolan diğer masrafların birçok aile tarafından ödenemediği ve halen kaloriferlerin çalıştırılmadığı belirtilmektedir. Aynı şekilde birçok ailenin bu masraflar nedeniyle icralık olduğu anlaşılmaktadır.¹⁵

Bu çerçevede değerlendirildiğinde konteynırda kalmaya devam eden ve TOKİ konutları ödemelerini yapamayacağını belirten ailelerin içinde bulundukları zor durumunun anlaşılması mümkün olacaktır.

TOKİ’lerle ilgili sorunlar imar planı ve inşaat sektörü ile ilişkili olduğu için İmar ve Ekonomik Durum bölümünde de değinilmiştir. Aşağıda mevcut TOKİ’lerde yaşanan sorunlar aktarılmaya çalışılmıştır.

TOKİ’lerde Tespit Edilen Sorunlar

1. TOKİ’lerde barınanların ekonomik gücünün yetmeyişi ve desteklenmeyişi

- Herhangi bir geliri olmayan veya az gelir sahibi olup TOKİ’de barınanlar, servis parası ve bina giderlerini ödemede, ayrıca geçimlerini sağlamakta zorluk yaşamaktadır.¹⁶

2. TOKİ’lerin fiziki ve alt yapı koşullarında sorunların sürmesi

- TOKİ konutları teslim edildiğinde henüz eksikleri tamamlanmadığından dolayı uzun bir süre tadilatlar devam etmiştir¹⁷.
- Bazı TOKİ’lerin altyapı (su, atık su) çalışması henüz tamamlanmamıştır.
- Bazı TOKİ konutlarındaki su ihtiyacı kalıcı olarak düzenlenmemiştir. Yakıt tankerleriyle su taşınmaktadır.
- TOKİ konutlarının sağlamlığından endişe duyulmaktadır. Bazı TOKİ konutlarında şimdiden tadilatların başladığı görülmektedir.

Fotoğraf 27 TOKİ'lere su taşıyan bir yakıt tankeri

3. TOKİ tamamlanmadığı için insanların hasarlı evlerde kalmaya devam etmesi

- Hala yapımı devam eden TOKİ konutları bulunmaktadır. Bu TOKİ konutlarını bekleyip ağır hasarlı bina raporu olan evlerde barınmaya devam eden aileler olduğu tespit edilmiştir.

4. TOKİ’nin insanların barınma ihtiyacını karşılayamaması

- TOKİ ya da başka bir barınma imkanı sunulmayan ve ruhsatsız olan ağır hasarlı evlerinde kalmaya devam eden insanların (dar gelirli) olduğu tespit edilmiştir.

¹⁵<http://www.ozgur->

[gundem.com/index.php?module=nuce&action=haber_detay&haberID=71484&haberBaslik=Depremzedelere%20icra%20%C5%9Foku&categoryName=&authorName=%20&categoryID=&authorID=](http://www.ozgur-gundem.com/index.php?module=nuce&action=haber_detay&haberID=71484&haberBaslik=Depremzedelere%20icra%20%C5%9Foku&categoryName=&authorName=%20&categoryID=&authorID=)

¹⁶ <http://www.habervan.com/van-haberleri/van-toki-konut-fiyaatlari-ve-aylik-odemeleri-van-haberler-h40127.html>

¹⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=BmMsZk7Qadg>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

- b. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından Erciş’te deprem sonra yapılan konuşmada kiracılara ev verileceğinin belirtilmesine karşın halen 200’ün üzerinde aile konteynirlarda barınmaya devam etmektedir.
- 5. TOKİ’lerin hak sahiplerinin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine göre düzenlenmemiş olması**
 - a. TOKİ konutlarıyla konut sahibi olan bazı kişilerin TOKİ’lere yerleşmediği ve evini kiraladığı ya da aralarında yaptıkları sözleşmeyle sattığı belirlenmiştir. Bu durumun TOKİ’lerin şehrin ücra yerlere yapılması ve insanların mahallelerinde sosyal düzenlerinin, ilişki ağlarının kültürünün değişmesini istememesiyle ilgili bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bazı konut sahiplerinin kendi imkanlarıyla eski evlerinin yerinde ev inşa ettikleri ve oralarda kaldıkları görülmüştür.
- 6. TOKİ’lerin dağıtımında adaletsizlik olduğunun düşünülmesi**
 - a. Erciş ilçesinde depremzedeler için yapılan TOKİ konutlarının hak sahiplerine verilmediği, AKP yandaşlarına ve bazı memurlara verildiği iddia edilmektedir¹⁸. Buna tepki olarak günlerce eylem yapıldığı belirtilmektedir.
- 7. TOKİ dışındaki seçeneklerle ilgili kredi taahhütlerinin karşılıksız kalması**
 - a. Evini yapana kredi verileceğine yönelik açıklamalar yapılmasına rağmen bu konuda sorunlar yaşandığı anlaşılmıştır. Erciş ilçesinde kendi imkanları ve borç para alarak ev yaptığını belirten depremzedeler kendilerine verileceği söylenen kredilerin ödenmemesinden dolayı mağduriyet yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum yerel basında yer bulmuştur¹⁹.

¹⁸ http://www.ozgur-gundem.com/index.php?haberID=76731&haberBaslik=KURADAN%20AKP%20%C3%87IKTI&action=haber_detay&module=nuce

¹⁹ <http://www.haberercis.com/ercis/erciste-afad-cilesi-devam-ediyor-h29595.html>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

II. PSİKOSOSYAL DURUM

Deprem fiziksel yıkıma neden olmakla birlikte depremin neden olduğu korku ve kayıplar insanların ruhsal durumunda ciddi tahribatlara neden olur. Bu tahribat, deprem zamanı hasar gören yapıların durumu gibi bir görünürlüğe sahip olmamasına karşın uzun süre insanların hayatlarına olumsuz etkide bulunur ve çoğu zaman profesyonel destek almayı gerektirir.

Türkiye özelinde yapılan araştırmalar yol göstericidir:

1999 Marmara Depreminden sonra, depremin etkilerini inceleyen ve 334 ergen ile yürütülen araştırma¹ ergenlerde travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresyon ve anksiyete belirtilerinin yıllarca devam ettiğini göstermiştir.

Van ilinde depremde 6 ay sonra yapılan 13-17 yaş arası 738 lise öğrencisiyle yapılan araştırma¹, çocukların %40.69’unda ciddi PTSS belirtilerinin görüldüğü, %53.04’ünde yüksek derecede kaygı bozukluğu gelişimi riski tespit edildiği, %37.70’inde klinik depresyon belirtileri görüldüğü ve %36.73’ünde patolojik derecede disosiyatif semptomlar geliştiği tespit edilmiştir.

Bu nedenle çocuk ve gençlerin afet sonrasında izlenmesi, koruyucu ve önleme çalışmalarının yapılması bireysel olarak toplumsal psikolojik sağlık açısından önem taşımaktadır. Ancak Van’da yaşanan deprem sonrasında, planlı ve uzun vadeli bir psikososyal destek hizmeti sunulmadığı, bütüncül ve programlı bir şekilde sunulmayan hizmetlerinse ihtiyaca cevap vermediği anlaşılmıştır.

22

Yapılan alan çalışmasında görüşülen çoğu kişide travma sonrası stres bozukluğu belirtileri olduğu, bu kişilerin ya hiçbir psikososyal destek almadığı ya da aldıkları desteğin sorunlarının çözümünde etkili olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla sunulan psikososyal destek hizmetlerinin dağınık ve plansız olması ihtiyacın karşılanmamasına neden olmuştur. Yapılan alan çalışmasında birçok çocukta uyku bozukluğu, gece uyanıp ağlama, altını ıslatma, yeme bozukluğu, deprem olacağı endişesi ve korkusu tespit edilmiştir. Benzer bir gözlem yetişkinlerle yapılan görüşmelerde de dikkat çekmiştir.

Konuyla ilgili olarak Nisan 2012- Ağustos 2013 tarihleri arasında faaliyet gösteren “Travma Sonrası Aile Danışma Merkezi”²⁰ çalışmalarının sonuçları yol göstericidir. Merkezin eski çalışanlarından edinilen bilgilere göre bölgedeki çocuk ve yetişkinlerin durumu şu şekildedir:

Çocukların durumu:

“Deprem sonrasında, çocuklar yaşadıkları sıkıntılı durumları davranışları ile aktarma yoluna gittiklerinden çocuklarda genel olarak davranış bozuklukları görülmekteydi. Deprem sonrası çocuklarda görülen stres tepkileri; ajite hal, sıklıkla ağlama ve öfke nöbetleri, alt kaçırmalar, yeme problemleri, uyku problemleri, gece terörü, söz dinlememe, ailesine ve sosyal çevreye agresif

²⁰ Travma Sonrası Aile Danışma Merkezi, 2012 Nisan ayında Hüsrevpaşa Konteyner Kentinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, AÇEV ve Psikolojik Travma ve Krize Müdahale, Eğitim ve Araştırma Derneği (PAYE) işbirliğinde hizmet vermiştir. Merkezde 296 çocuk (138 kız, 158 erkek), 390 yetişkin (336 kadın, 54 erkek) toplam 686 kişiye terapi hizmeti verilmiştir.

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

davranışlarda bulunma, okul başarısında düşüş, yalnız kalmak veya yalnız uyumaktan korkma, dikkat dağınıklıkları, hiperaktivite, oyunlarında tekrarlı olarak görülebilen yıkma ve oyuncakları dağıtma davranışları olarak sıralanabilir. Gördüğümüz vakalarda bütün bu sayılan sıkıntıların çoklukla meydana geldiğini gözlemledik. Terapi teknikleri kapsamında düzenli olarak destek alan danışanlarda bütün bunların azaldığı hatta artık kalmadığını gördük”²¹.

Yetişkinlerin durumu:

“Yetişkinlerde görülen deprem sonrası stres tepkileri ise çoğunlukla her an kötü bir şey olacaktı gibi hissetmek, güven hissinin zedelenmesi, kendini çaresiz, güçsüz hissetmek, başlanılan işlerin tamamlanmasında güçlük çekmek, konsantrasyon güçlüğü, çabuk unutmaya, bayılacaktı gibi olma, baş dönmesi, kalbin hızlı hızlı çarpması gibi bedensel yakınmalar, ufak şeylere kızmak, bağırarak, öfkenin denetlenmesinde güçlük, olayların sorumlusuymuş gibi hissetme, suçluluk, uyku ve beslenme problemleri, kabuslar görme, olayların sürekli gözünün önüne gelmesi. en ufak sestten rahatsız olma, irkilme hali, takıntılı davranışlar, aile, iş, sosyal çevreye dair ilişkilerin düzenlenmesinde güçlük çekmek olarak özetlenebilir. Tıpkı çocuklarda olduğu gibi yetişkinlerde de ihtiyaçları doğrultusunda kendileri ile çalışıldığında, yakınmaların azaldığı ya da ortadan kalktığı, işlevselliğin arttığı, stres faktörleri devreye girdiğinde alternatif çözüm geliştirme becerilerinin arttığı, aile, iş ve sosyal çevreye yönelik ilişkilerin daha sağlıklı düzenlenebildiği gözlenmiş ve kendileri tarafından ifade edilmiştir”²².

Van’daki psikososyal destek ihtiyacını göstermesi açısından bu merkeze Hüsrevpaşa konteynır kenti dışından birçok kişinin başvurduğunu ve merkezden hizmet aldığını belirtmek yararlı olacaktır.

23

Depremi 2. yılından bu yana birçok çalışmaya rağmen şehrin fiziksel şartları düzeltilemezken psikososyal sorunların çözümü için de planlı çalışmalar yürütülmemektedir. Depremden sonra “programlı ve uzun süreli” bir şekilde yürütülen tek çalışmanın yukarıda değinilen Travma Sonrası Aile Danışma Merkezinin çalışmaları olduğu görülmektedir. Bu çalışma önemli bir işlevi yerine getirmesine karşın Hüsrevpaşa Konteynır Kentinin kaldırılmasıyla durmuştur. Çalışmanın Ekim 2013 Ekim’de Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi PDR bölümü işbirliğiyle tekrar faaliyete geçirileceği öğrenilmiştir. Hizmetin tekrar başlaması olumlu bir gelişme olmasına karşın, hizmete ara verilmesinin daha önce hizmet alan kişilerle yürütülen çalışmaları aksattığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Ekim ayında yürütülmeye başlanacak çalışmanın üniversite kampüsünde yapılandırılması nedeniyle ihtiyaç sahiplerinin -ulaşım sıkıntısı nedeniyle- hizmete erişememe riski olması ve merkezin önceki çalışanlarının yeni dönem çalışmalarda yer almaması endişe vericidir. Merkezin önceki çalışanlarının bulunmaması başlatılacak çalışmanın bir devam çalışması olarak değil yeni bir çalışma gibi işlev göreceğini düşündürmektedir. En önemlisi bu çalışmanın yeniden yürütülmesinde ASPB’nin işbirliğinde olmaması dikkat çekicidir.

Konteynır kentlerde de yürütülen psikososyal destek çalışmalar olduğu ancak yapılan görüşmelerde bu çalışmaların kısmi olduğu, planlı bir şekilde yürütülmediği ve konteynır sakinlerinin bu

²¹ Çocuklarla çalışma yürüten psikolog Deniz Bozunoğulları

²² Yetişkinlerle çalışma yürüten psikolog Banu Demirel

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

çalışmalardan etkin bir şekilde faydalanmadığı görülmüştür. Konteynir kentlerde yapılan alan çalışmasında özellikle çocukların çoğunda altını ıslatma, kaygı, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, uykudan uyanma, deprem olacağı endişesi gibi sorunların hala devam ettiği görülmüştür. Okullarda öğrencilere yönelik programlı bir çalışma yürütülmemektedir. Rehberlik Araştırma Merkezleri üzerinden rutin işleyiş sürdürülmektedir. Van Rehberlik Araştırma Merkezi Stratejik Planında depremle ilgili bir çalışmanın planlanmadığı da görülmüştür²³.

Yukarıda belirtilenler çerçevesinde Van’da insanları en az fiziksel yıkım kadar etkileyen psikososyal sorunlarla ilgili Travma Sonrası Aile Danışma Merkezi çalışmaları dışında planlı çalışmaların yürütülmediği anlaşılmıştır. **İnsanların -onlara hiçbir hizmet sunulmadan- günlük hayatlarına devam etmesi beklenmektedir.** Oysa yapılan alan çalışmasında birçok kişide Travma Sonrası Stres Bozukluğu belirtilerinin olduğu gözlenmiştir. Ayrıca Van ilinde 738 öğrenciyle yapılan araştırmanın sonuçları da bu durumu teyit eder niteliktedir.

Bununla beraber bu rapor çerçevesinde değerlendirildiğinde mevcut durumun sadece depremde kaynaklı sorunların çözümüne dönük psikososyal hizmetlerin sunulmaması olmadığı, aynı zamanda sorunlara sorun ekleyen ve travmaları derinleştiren ve kalıcılaştıran birçok uygulamanın olduğu kendini göstermektedir.

²³ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/65/01/207580/dosyalar/2013_02/21011912_strateik_plan.pdf?CHK=ec5597f834ca7c865076292f504a63f7

III. EĞİTİM

Deprem sonrasında sadece Van merkezde en az 50 okul hasar görmüş; bu okullardan bazıları yıkılmış, bazıları da güçlendirilmiştir. Ancak depremin 2. yılı dolmasına rağmen eğitim binalarındaki sorunların giderildiğinden söz etmek mümkün değildir. Nitekim bazı okulların halen temelini bile atılmadığı anlaşılmıştır. Örneğin Van’ın en köklü liselerinden biri olan Atatürk Lisesi’nin bulunduğu yerde sadece okul tabelası bulunmaktadır. Bazı yerlerde ise eski okul binasıyla, yeni okul inşaatının aynı bahçe içerisinde olduğu ve bu şekilde eğitime devam edildiği görülmüştür.

Fotoğraf 28 Yeni okul inşaatının sürdüğü, eski okulun eğitime devam ettiği bir örnek

Fotoğraf 29 Sadece okul tabelası olan okul

Vali Mithat Bey’in Lisesi inşaatı henüz bitmediği için prefabrikte eğitime başlamıştır. Van’ın en eski okullarından ve 1860 öğrencisi bulunan Mehmet Akif Ersoy Lisesi inşaatı yeni başlamış ve bu eğitim yılında da konteynırde eğitim görülecektir²⁴. 2011 yılından beri prefabrikte eğitim gören öğrencilerin isteği, bir an önce okullarının yapılmasıdır. Kışın konteynırda hem üşüdüklerini hem de gürültüden dolayı derslere adapte olamadıklarını ifade eden öğrenciler, yazın ise aşırı sıcaktan bunaldıklarını belirtmektedir²⁵.

Okul yapımı çalışmalarının geciktirilmesi sonucu Mehmetçik Selen Okulundaki kanalizasyon tadilatı çalışması esnasında yağmurdan oluşan göçük nedeniyle 1 kişinin öldüğü, 2 kişinin ise yaralandığı öğrenilmiştir²⁶.

Öğrencilerin halen okullarının yapılmamasından ya da tamamlanmamasından dolayı başka okullarda eğitim görmek zorunda kaldıkları ve bunun maliyetinin okul yapım masraflarına eşdeğer bir maliyete denk geldiği belirtilmektedir. Sınıf mevcutlarının 40-60 öğrenciye kasdar çıktığı belirtilmektedir.

Öğrencilerin depremden kaynaklı yaşadıkları psikososyal sorunların çözümüne dönük herhangi bir program yürütülmemektedir. 13-17 yaş arası 738 lise öğrencisiyle yapılan “Ergenlerde 2011 Van Depremi Sonrası Post Travmatik Stres Davranışları (PTSB) ile ilgili Risk Faktörlerinin Belirlenmesi”²⁷

²⁴ <http://www.habervan.com/van-haberleri/vanda-depremin-sikintilari-bitmek-bilmiyor-h38227.html>

²⁵ http://www.vanhavadis.com/index.php?islem=haberdetay&haber_no=9793&kat_id=21

²⁶ <http://www.wanhaber.com/haber/187935/vanda-gocuk--1-olu-2-yarali.html>

²⁷ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0010440X13000953>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

Araştırmasına göre öğrencilerin yarıya yakınında PTSS belirtilerinin görüldüğünü göz önünde tutmak gerekmektedir.

Bölgede, 4+4+4 eğitim sisteminin uygulamaya geçemediği 1. ve 2. kademe öğrencilerinin eğitimlerine beraber devam ettikleri anlaşılmıştır.

Okulların açıldığı dönemde Anadolu Konteynır Kentinde kalan öğrencilerin eğitim hakkından mahrum bırakıldığı okullara kayıtlarının yapılmadığı öğrenilmiştir. Bu dönem Eğitim-Sen tarafından yapılan alan çalışmasına göre 90 öğrencinin okul kayıtlarının yapılmadığı belirlenmiştir. Söz konusu araştırmayı yapan komisyon bu öğrenci sayısının sadece alan çalışması yaptıkları zamanda tespit ettikleriyle sınırlı olduğunu gerçek sayının 150 civarında olabileceğini belirtmiştir.

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

IV. İMAR SORUNLARI ve EKONOMİK YAŞAMA ETKİSİ

Deprem sonrasında bölgenin kendi yaralarını saramamasında en önemli etken planlama ve imar faaliyetlerindeki kayırma iddiaları ve gecikmedir. Kayırma iddiaları ile ortaya çıkan karmaşa ve gecikme sonucu kentsel alanlar plansız kalmış ve plan olmadığı için de yeni yapılara ruhsat verilememiştir. Bu durumda barınma sorununu kendisi çözebilecek Vanlılar dahi çaresiz bırakılmıştır. İnşaat sektörünün çökmesi kentin ekonomisinin de ayağa kalkmasını imkansız hale getirmiştir. TOKİ inşaatlarının kent dışından gelen firmalarca ve kent dışından sağlanan işçilerle yürütülmesi bu çözümlü hızlandırmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Van Belediyesi arasında 2012 Şubat'ta protokol imzalanarak imar planının yapılması kararlaştırılmıştır. Buna göre Mart 2013'te Bakanlık, Belediye'ye bir plan sunmuş ancak sunulan planda zemin durumu ve kentin gelişim aksları ile ilgili sorunlar gerekçe gösterilerek plan belediye tarafından kabul edilmemiştir. Belediye planın kent merkezini kapsayan 1050 hektarlık bir bölümünü onaylanmış ancak kalan 9600 hektarlık alanın planı onaylamamıştır. Bu sebeple kentin merkez dışındaki alanlarında inşaat faaliyeti yapılamamaktadır. Bu durum Vanlıları ruhsatsız inşaat yapmaya yönlendirmektedir. Planın olmamasından kaynaklı ruhsat alamayan ve inşaat yapamayan Vanlılar ciddi mağduriyetler yaşamaktadır. Bu durum kentin yeniden yapılanmasını sekteye uğratmaktadır. Bakanlık tarafından yapılan plana ilişkin bazı itirazlar şunlardır:

- Planın zemin etüdü sonuçlarını gözetmediği ve zeminin sağlam olmadığı yerlere 7-8 kat inşaat izni verilirken, Ereğli etekleri gibi sağlam zeminli bölgelere 3 kat izni verildiği belirtilmektedir. Durum böyleyken aynı bölgedeki TOKİ binalarının plan sınırından daha yüksek yapıldığı görülmektedir.
- Planın yapımı sürecine siyasi müdahaleler olduğu ve hükümet yanlısı kişilerin ve ailerin kayırıldığı iddia edilmektedir.
- Van çevresinde yapımı planlanan 46 km'lik çevre yolunun 13 km'si şahıs arazilerinden geçmektedir. Bu arazilerin kamulaştırılması ve bedellerinin hak sahiplerine ödenmesi gerekirken kamulaştırma yerine İmar Kanunu'nun 18. Maddesi işletilmek yolu tercih edilmiş ve bu yüzden arazilerinin büyük bölümü yola giden pek çok Vanlı mağdur edilmiştir.
- Erciş'te yeni yapılan plan daha yürürlüğe girmeden dört kez değiştirilmiştir. Değişikliklerin siyasi müdahaleler ve kayırma sebebiyle olduğu iddia edilmektedir.

Van'da AFAD verilerine göre yıkılması gereken 19000 yapı olduğu ancak şimdiye kadar 12000 yapının yıkıldığı, hala en az 7000 yapının yıkılmayı beklediği belirtilmektedir. Gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu düşünülmektedir. Van'da hala güçlendirilmeyi bekleyen 10 bin yapı bulunmaktadır. Bu binaların güçlendirilmesiyle ilgili sıkıntının binaların ruhsatsız olmasından kaynaklandığı ve kimilerinin sahipleri, orada ikamet edenler tarafından sağlıklı bir denetleme olmadan güçlendirildiği ve binalarda ikamet edilmeye başlandığı belirtilmektedir. Bu durumun belediyeyi aşan bir sıkıntı olduğu belirtilmekte ve imar affı beklentisi dile getirilmektedir. Van'da deprem sonrası yapılan

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

konutların durumuyla ilgili Van Büyükşehir Belediyesi Meclis toplantısında belirtilen bazı sorunlar şöyledir²⁸:

- Yaşanan deprem sonrası Çevre Şehircilik Bakanlığı tarafından görevlendirilen teknik personelin konunun uzmanı olmadığı. Ziraat, Orman, Kimya mühendisi olan kişilerin hasar tespit çalışmalarında görevlendirildiği, denetim ve tespitlerin birçoğunun gözlemsel olduğu ve herhangi bilimsel veri olmadığı, deprem analiz raporlarının da hazırlanmadığı gözlemlenmiştir.
- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünde ağır hasarlı bina olarak görülen yıkılmamış birçok yerin halen iskâna açık olduğu, içerisinde insanların ikamet ettiği görülmüştür. Bunların çoğu iş yeri olarak görünmektedir.
- Deprem sonrası yapılan denetimlerde tek katlı kerpiç evlere orta hasar verilmiş ve güçlendirme işlerinin yapılması kararı alınmıştır. Ancak bu tek katlı kerpiç evlerin nasıl güçlendirileceği anlaşılmamıştır.
- Gözlemsel olarak yapılan tespit çalışmaları sonrası az hasarlı raporu alan binaların bazılarının vatandaşların kendi imkanlarıyla yaptırdığı deprem analizler sonucu ağır hasarlı olduğu, karot değerlerinin çok düşük olduğu, kapsamlı güçlendirme yapılması veya yıktırılması gerektiği halde İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünün raporlarına istinaden basit onarım yapılarak kiraya verildiği tespit edilmiştir.
- Depremden önceki yıllarda yapı ruhsatı ve yapı kullanım izinleri alan ve depremde orta hasar gören binalardan yeni imar planına uyumsuzluklarından kaynaklı güçlendirme ruhsatı alamayanlara ilişkin yeni imar planına bakılmaksızın güçlendirme ruhsatının verildiği tespit edilmiştir.
- Yaşanan depremden bu yana iki yıl geçmesine rağmen İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünde kaç adet binanın ağır, orta, az hasar olduğu, kaç adet yapının yıkıldığı, ağır hasarlı ve orta hasarlı olan yapılarda kaç yapıda halen ikamet edildiği, hasar tespit çalışmalarından dolayı kaç yapının yargıya taşındığı, hak sahibi olması gerekirken çeşitli sebeplerden dolayı kaç ailenin can ve mal güvenliği tehlikeye atarak bu konutlarda ikamet ettiği gibi konulara ait sağlıklı bilgi bulunmadığı görülmektedir.

28

Meydana gelen depremler Van'ın ekonomik durumunu da olumsuz etkilemiştir. Deprem sonrası uygulanan politikalar bu konuda sorunların derinleşmesine neden olmuştur. Van'da ekonomi büyük oranda inşaat, emlak ve sınır ticaretine (kaçakçılığa) dayanmaktadır. Sınır ticareti sıkı denetimlerle, emlak sektörü imar planının depremden 1 buçuk yıl sonra çıkmasıyla, inşaat sektörü şehrin yeniden yapılanmasında şehrin dinamiklerinin kullanılmaması ve TOKİ konutları nedeniyle çökmüş durumdadır.

Oluşan bu durum hem büyük şirketleri ve yatırımları etkilerken aynı zamanda inşaat sektöründe usta ya da işçi olarak çalışan insanların işsiz kalmasına neden olmuştur. Konteynirlarda barınan insanların arasında da daha önce inşaatlarda çalışan ama halihazırda iş bulamayan bir çok insanın

²⁸http://www.van.bel.tr/tr/i/Belediye_Meclesi_Deprem_sonras%C4%B1_yap%C4%B1lar_sa%C4%9Fl%C4%B1kl%C4%B1_d_enetlenmiyor

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

bulunduğu gözlemlenmiştir. Görüşülen birçok kişi depremin değil deprem sonrası uygulamaların ve politikaların Van’da ekonominin çökme noktasına getirdiğini belirtmiştir.

Van’ın şehir kültürüne, mimarisine, dokusuna uygun olmayan TOKİ konutları aynı zamanda inşaat sektörüne önemli oranda zarar vermiştir. TOKİ konutları için gerekli olan bütün malzemelerin Van dışından temin edilmesi, TOKİ konutları yapılırken en önemli ekonomik kaynaklarından biri inşaat sektörü olan şehrin dinamiklerinin kullanılmaması ve imar planının depremde 1.5 yıl sonra kısmi olarak onaylanmasından kaynaklı yatırımların yapılamaması deprem sonrası sorunları artırmıştır. Van’da yapılan TOKİ konutlarının kentle tek ekonomik ilişkisinin Van’dan temin ettiği yiyecek ve betonla sınırlı kaldığı belirtilmektedir.

Şehrin ekonomisinin çökme noktasında olması esnafları da olumsuz etkilemiştir. KOSGEB kapsamında sağlanan kredilerden birçok esnaf faydalanamazken faydalanan esnaflar da bu kredileri ödemekte zorlanmakta olduğu ve pek çoğunun ödeyemez durumda olduğu anlaşılmıştır. KOSGEB kredileriyle ilgili 30 bin TL’lik kredi için 6 bin 300 kişinin müracaat ettiği, bunlardan 3 bin 800 kişiye cevap verildiği ve bunlardan 102 kişinin kredilerden yararlandığı, 100 bin TL kredi limitinde ise 8 kişinin yararlandığı belirtilmektedir²⁹. KOSGEB kredilerinin 4. taksitinin ödendiği şu günlerde her gün birçok kişinin Esnaf ve Sanatkarlar Odasına taksitleri

Fotoğraf 30 Yıkılma veya tadilat kararını bekleyen binalardan biri

29

ödeyememesiyle ilgili sıkıntıları aktarmak için geldiği belirtilmektedir. Esnafların geri ödeme yapamaması durumunda bir daha krediden faydalanamama tedirginliği yaşadıkları görülmüştür.

Tespit Edilen Sorunlar

1. İmar planın depremde 1.5 yıl sonra kabul edilmesinden dolayı insanlar mağdur edilmiştir.
2. Esnafların iş yokluğundan şikayetçi olduğu görülmüştür. Birçok kişinin iflas ettiği belirtilmesine karşın bu durum kayıt dışı ekonomi sebebiyle görünür olmamaktadır.
3. Kamulaştırma yerine İmar Kanunu’nun 18. Maddesi işletilmesi suretiyle arazilerinin büyük bölümü yola giden pek çok Vanlı, mağdur edilmiştir.
4. Dar gelirli olan birçok ailenin ruhsatsız olan ağır hasarlı evlerde kaldığı belirtilmektedir.

Fotoğraf 31 Tadilatı tamamlanmayan camilerden biri (Hz. Ömer Camii)

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

5. Erciş, Çatakdibi (Zortul) köyünde hala ailelerin ağır hasarlı evlerde ve çadırda yaşadıkları görülmektedir³⁰.

Bu konudaki bazı geri bildirimler

“Deprem bir şey yapmadı. Ne yaptıysa belediye ve Çevre Şehircilik Bakanlığı yaptı. Hükümet ve BDP çekişmesinden olan buradaki insanlara oldu. Şehrin imar planı 3 ay önce kabul edildi.”

“Böyle giderse 10. Aydan itibaren intiharlar, kavgalar başlayabilir.” (9. ve 10. ay genelde Van’da ekonomik hareketliliğin olduğu ve ödemeler için belirlenen aylardır)

“Şehri ayakta tutan üç şey var: Emlak, inşaat sektörü ve kaçakçılık. 3’ü çöktü.”

“Bir yerde 30 dönüm arsamız vardı. 10 dönüme yeşil alan diye el konuldu.”

“20 dönüm arazimin 9 dönümüne 18. maddeyle el konuldu. Sattığımdan daha fazlasına el konuldu. Sattığım insanlarla kavgalı durumdayım.”

“KOSGEB’den 30 bin TL destek aldım. İş yok, geri ödeyemiyorum.”

“Depremden hemen sonra Van’ın büyükşehir olmasından ve yeniden yapılanma getirisi için şehir dışından arsa almak için birçok kişi geldi. İmar planı belli değildi. Kimse bir şey yapmaya cesaret edemedi.”

“İmar belirsizliği yüzünden 300 bin TL’ye aldığım yeri 245 bin TL satmak zorunda kaldım.”

³⁰ <http://www.evrensel.net/haber/67305/devlet-dusmanlik-yaratmasin-cozum-uretsin.html#.Ulv4XVBmhY>

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

DEĞERLENDİRME ve ÖNERİLER

Deprem ve benzeri afet durumlarında yaşanan sorunlara, insanların bireysel özellikleri, ihtiyaçları, bulundukları şehrin kültürü, dokusu gibi özellikler bütüncül olarak göz önünde bulundurularak **bütüncül, kapsayıcı, tarafların katılımına açık ve çeşitli çözümler** geliştirilmeli, insanlar tek bir “çözüm” mecbur bırakılmamalıdır. Aksi taktirde bu rapor kapsamında belirtilen sorunların ağırlaşması kaçınılmazdır.

Bütüncül, kapsayıcı, tarafların katılımına açık ve çeşitli hizmetleri içeren bir yaklaşım sergilenmemesi nedeniyle, depremin 2. yılında Van’da birçok sorun birbirini etkileyerek büyümektedir. Şu anda bölgede yaşanan en acil sorun, insanların temel haklarına erişimiyle ilgili yaşadıkları ve karar vericilerin görmezden geldiği durumlardır.

Yapılan uygulamalarla depremden zarar görmüş insanların, yaşadıkları sorunlara kalıcı bir çözüm üretilmeden deprem sonrası uygulamalarla ve politikalarla güçsüzleştirildiği görülmektedir. İnsanlar barınma, sağlık, eğitim gibi temel haklardan mahrum bırakılarak konteynır kentlerden çıkarılmaya zorlanmaktadır. İnsanların konteynır kentlerden çıkarılması için elektrik ve su kesintilerinden, temizlik ve güvenlik hizmetlerinin geri çekilmesine kadar her yöntemin denendiği gözlenmiştir. Buna rağmen çok sayıda çocuk, yetişkin, yaşlı insan, insanca yaşam koşulları bulunmayan ortamlarda yaşam mücadelesi vermekte ve seslerini karar vericilere duyurmaya çalışmaktadır.

“Biz çocuklarla toplanıp konuştuğumuzda, hayal kuruyoruz. Zaten bu dünya hayali bir dünya. Evimiz olduğunda oraya gittiğimizde ne yapacağımızı hayal ediyoruz. Ama onlar böyle yaparsa, yetkililer duyarsızlığa böyle devam ederse hiçbir şey elde edemeyeceğiz. O yüzden yetkililerin duyarlı olmasını istiyorum.” (Melisa T., 12 yaşında)

31

Yaşananların görmezden gelinmesi kabul edilebilir değildir. Öte yandan konteynır kentte barınmaya devam eden insanların sorunlarının sadece deprem sonrası bir durummuş gibi değerlendirilmesi konunun anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Van ilinin 1980 sonrası aldığı büyük çapta zorunlu göçle bugünkü hali aldığı bilinmektedir. Van iline gelip yerleşen insanlar kısıtlı imkanlarıyla çoğunlukla toprak yapılı birkaç odalı evler inşa edip, yerleşmişlerdir. Bu insanlar topraktan koparılan ve şehir hayatında fakirleştirilen insanlardır. Onlar depremden önce de zor şartlarda yaşamaktaydı. Dolayısıyla Van, depremden önceki dönemden daha iyi bir noktada değildir.

Bölgede yaşayan yoksul halkın zorlukla inşa ettikleri hayatları ve evleri depremle yıkılmıştır. Bu durumdan hareketle onların barınma sorunlarına çözüm istemelerini, birçok zorluğa (elektriksiz, susuz, güvenliksiz ve sağlıksız ortamlar vb.) rağmen ödeme güçleri olmadığı için konteynırlarda kalmaya devam ettiklerini anlamak ve uygun çözümler üretmek gerekmektedir.

Van ekonomisi yukarıda da belirtildiği gibi özellikle emlak, inşaat piyasası ve kaçakçılık üzerine kuruludur. Deprem sonrası imar planının Van Belediyesi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında imzalanan protokole rağmen hala yürürlüğe girmemiş olması emlak ve inşaat sektörüne çok ağır bir

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

darbe vurmuştur. Bu durum ekonomiye darbe indirdiği için KOSGEB vb. krediler ekonominin ayağa kalkmasında etkili olamamıştır.

İmar planı kapsamındaki bazı uygulamalarla birçok Vanlının arsalarına hiçbir bedel ödenmeden el konulmuştur. Bu durum desteklenmesi gereken depremzedeleri daha kötü duruma düşürmüştür. El konulan arsaların parsel halinde satılmış olması insanlar arasında sorunlara ve çatışmalara neden olmuştur.

Van ilinde yürütülen psikososyal çalışmalar programlı ve uzun vadeli bir şekilde sunulmamasından dolayı etkili olmamıştır. Yapılan araştırmaların gösterdiği sonuçlar acil bir biçimde sivil toplumun dahil olduğu programlı ve uzun vadeli bir psikososyal çalışmanın yürütülmesini gerektirmektedir.

Fırsat eşitliği ilkesinin yaşama geçmesi gereken eğitim sisteminde Vanlı öğrenciler eşit olmayan şartlarda eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Bir bütün halinde değerlendirildiğinde Van'ın sadece depremden yara almadığı, sağlıksız ve yanlış politikalar nedeniyle de mağdur edildiği ve durumun Van'daki durumun normalleşmesi için büyük bir önem taşıdığı göz önünde tutulmalıdır.

Bu doğrultuda Van'da yaşayan insanların özellikleri ve gereksinimlerine yönelik aşamalı, bütüncül, kapsayıcı, tarafların katılımına açık ve çeşitli hizmetleri barındıran bir yaklaşım sergileyen kalkınma program geliştirilmelidir.

Madde madde sıralamak gerekirse gözlem ve tespitlerimize dayanarak önerilerimiz şöyledir:

32

KONTEYNİR KENTLERDEKİ DURUMDA DAİR ÖNERİLER:

- Konteynirkentlerde kesilen elektrik ve su ivedilikle tekrar bağlanmalıdır.
- Konteynir kentlerde barınmaya devam eden insanlar için uygun, kalıcı barınma imkanları yaratılması için harekete geçilmelidir.
- Kalıcı bir çözüm bulunana kadar ailelere uygun geçici barınma imkanı sağlanmalıdır. Van merkezde 3 ayrı konteynir kentte kalan ailelerin Anadolu Konteynir kentine taşınması ve buradaki koşulların geçici barınma için uygun hale getirilmesi uygun bir çözüm gibi görünmektedir.
- Geçici barınma imkanı sağlanacak yerlerde sosyal donatı(mescid, park, çocuk oyun alanı, ders çalışma salonu, kütüphane, revir, güvenlik vb.) yeniden kurulmalıdır.
- Konteynir kentlerde kalan ailelerin ihtiyaçlarının tespiti için harekete geçilmeli ve geri dönüşü olmayacak hak ihlallerine engel olmak için acil sosyal destekler sağlanmalıdır.
- Konteynir kentlerde kalan ve okul çağında olan çocukların en yakın okullara kaydı yapılmalı, eski okullarına gitmek isteyenlere de servis imkanı sağlanmalıdır.

TOKİ KONUTLARINDAKİ DURUMA DAİR ÖNERİLER:

VAN-ERCİŞ DEPREMİNİN İKİNCİ YILINDA DURUM DEĞERLENDİRME RAPORU

“Depremden çok politikalar mağdur etti”

- Bölgedeki aile yapısına ve yaşam alışkanlıklarına uygun sosyal konut projeleri gerçekleştirilmelidir.
- Yapımı tamamlanmış TOKİ konutlarının altyapı eksikleri (su, kanalizasyon, ısıtma vb) bir an önce tamamlanmalıdır.
- TOKİ Konutlarının sabit giderlerini karşılayamayacak durumda olan ailelere doğrudan gelir desteği sağlanmalıdır.
- Önümüzdek sene başlayacak TOKİ geri ödemeleri ailelerin ödeme gücüne göre şimdiden yeniden belirlenmelidir.
- TOKİ konutları ile kent merkezi arasındaki toplu taşıma imkanları artırılmalıdır.

EĞİTİMLE İLGİLİ ÖNERİLER

- Kent merkezindeki okulların yenilenmesi bir an önce tamamlanmalıdır.
- Kent Merkezinde ikamet eden ancak servisle TOKİ konutları kapsamında kent merkezi dışına yapılan okullara gitmek zorunda olan çocukların kent merkezinde evlerinin yakınlarındaki okullarda eğitim alabilmesi sağlanmalıdır.

SOSYAL ve PSİKOSOSYAL DESTEK HİZMETİ HAKKINDA ÖNERİLER

- Travma Sonrası Aile Danışma Merkezi daha kapsamlı bir şekilde yeniden faaliyete geçirilmelidir.
- Kent genelinde kapsamlı bir sağlık taraması ve ihtiyaç tespiti yapılmalıdır.
- Van ve çevresini kapsayan ve deprem ile iyice günyüzüne çıkan yoksulluk sorununu çözmek için ekonomik, sosyal ve psikososyal destek unsurlarını barındıran kapsamlı bir yerel destek programı planlanarak hayata geçirilmelidir.
- Belediye ve Valilik arasında bulunan, hizmeti aksatacak derecedeki iletişim sorunlarına çözüm bulunmalıdır.
- Deprem dolayısıyla yetim ve öksüz kalan çocuklar sağlıklı bir şekilde tespit edilmeli, hakları ve ihtiyaçları olan koruma sağlanmalıdır.

İMAR SORUNLARI VE EKONOMİK DURUMA DAİR ÖNERİLER:

- İmar planı katılımcı, şeffaf ve adil bir şekilde yapılmalı ve kentin yeniden yapılanmasının önünde bir engel haline gelen planlama sorunu bir an önce çözülmelidir.
- Kentin ekonomisi ayağa kalkana kadar KOSGEB kredilerinin geri ödemeleri ertelenmelidir.
- Çevre yolu yapımı ile ilgili kamulaştırmalar tamamlanmalı ve kamulaştırma bedelleri hak sahiplerine ödenmelidir.
- Hasarlı binalarda oturmak zorunda bırakılan halka güvenli barınma koşulları sağlanmalıdır.
- Kentte kamu eliyle yapılan inşaat faaliyetlerinde yerel iş ve işgücü kaynaklarının kullanımı teşvik edilmelidir.